

STUDIEHÆFTE SÆSON 2003-2004 ■

DET KONGELIGE TEATER

JOHAN LUDVIG HEIBERG DE NYGIFTE & NEI ■

INDHOLD

FORORD	4
NEI OG DE NYGIFTE – ET HANDLINGSREFERAT	5
JA OG NEI – NÅR KUNST BLIVER TIL KASSETÆNKNING	6
HVAD BETYDER GULDALDER?	7
J.L. HEIBERG OG HANS DRAMATISKE MODEARTIKEL: VAUDEVILLEN	8

DE NYGIFTE

Marie | **TRINE APPEL**

Wilhelm | **OLAF JOHANNESSEN**

Fredrik | **CHRISTIAN TAFDRUP**

Gertrud | **SONJA OPPENHAGEN**

Øvrighedspersoner | **FINN NIELSEN**

NEI

Sofie | **TRINE APPEL**

Hammer | **CHRISTIAN TAFDRUP**

Klokker Link | **OLAF JOHANNESSEN**

Gamstrup | **FINN NIELSEN**

Instruktion | **HENRIK SARTOU**

Scenografi | **MIA STENSGAARD OG EDWARD PIERCE**

Komponist | **JOACHIM HOLBEK**

Lysdesign | **TORBEN LENDORPH**

Desuden medvirker et 8 mand stort orkester samt statister

■ **De nygifte & Nei har premiere 30. januar 2004 på Stærekassen**

JOHAN LUDVIG HEIBERG

JOHAN LUDVIG HEIBERG skrev vores nationaldrama *Elverhøj*, der nok er kendt af de fleste. Ikke fordi det er spillet særlig tit, men fordi den ene af vores to nationalsange - ”Kong Christian stod ved højen mast” - stammer derfra. Nu præsenterer vi to små guldalderperler fra Heibergs hånd. Den kendte vaudeville *Nei* fra 1836 og den komplet ukendte *De nygifte* fra 1839. Mens *Nei* siden sin uopførelse har fejret triumfer i teatrets repertoire, er det første gang *De nygifte* vises fra en scene. Egentlig er den slet ikke skrevet med opførelse for øje, men som en digtcyklus, hvor de enkelte vers er lagt i munden på forskellige personer. Selv om der kun er tre år imellem de to tekster er skrevet, viser de to helt forskellige sider af forfatteren Heiberg. Mens vi i *Nei* møder den fjantede unge spasmager, er det i den ”før-freudianske” *De nygifte* en højstemt, romantisk digter, der taler til os – bag elskværdigheden lurer det dæmonisk underbevidste. Bag guldaldertidens renfærdige facade gemmer der sig tanker om sjælevandring og ”åndernes magt”.

FORORD

Dette skolemateriale handler om forfatteren J.L. Heiberg, der i en periode var chef for Det Kgl. Teater, og hans syngespil; de såkaldte ”vaudeviller”. Begge dele – Heiberg såvel som hans dramatiske nyskabelse – er så godt som gået i glemmebogen. Det forsøger vi nu at råde bod på, idet vi har bedt to unge mennesker arbejde med Heibergs skuespil. Ikke for at gentage en gammel tradition, men for at forny den. Den ene er instruktøren Henrik Sartou, der blandt meget andet er kendt for sin succesrige teaterversion af Vinterbergs dogmefilm *Festen*. Den anden komponisten Joachim Holbek, bedst kendt for sin musik til Lars von Triers film – *Riget* og *Dogville*. Med sig har de scenografparret Mia Stensgaard og Edward Pierce, der har flyttet skuespillet ud af de dagligstuescenografier, de traditionelt er blevet opført i, og erstattet dem med en mørk og uhyggelig skov samt en dekoration af isvægge. Væk er hjemmets beskyttende hygge, tilbage står menneskets konfrontation med naturen og drifterne.

-kmb

NEI OG DE NYGIFTE

- ET HANDLINGSREFERAT

DET ER DEN første i måneden og den unge Hammer forbereder sig mentalt på at betale husleje for det værelse, han lejer hos Justitsråd Gamstrup. Bedst som han filosoferer over hvornår der kommer flere penge hjemmefra, får han besøg af sin gamle lærer Klokke Link. Link opsøger sin tidligere elev for at få hjælp til at fri til en ung dame. Sjovt nok står Hammer også for at skulle fri. Da Gamstrups yndige, unge brordatter Sophie nu gør sin entré bliver hele frier-problematikken sat på spidsen. Det viser sig nemlig at onkel – selvsamme dag – har beordret hende til at modtage en ukendt bejler. Hammer, der elsker Sophie, er hurtig til at udtænke den list, at hun skal afparere sin frier ved at besvare alle hans spørgsmål med lutter ”nej”er. Og fra det tilstødende værelse overværer Hammer nu den mærkelige frierscene, hvori Sophie kun benytter det aftalte ord – men benytter det med så nuancerede betoning, at Link (for det er naturligvis ham der er den ukendte frier) bagefter nok forstår at han har fået et afslag, men tror at have fået det i en ”åndrig samtale”. Da Hammer bagefter gør den til det yderste forvirrede mand opmærksom på, at Sophie kun har svaret ham med eet ord, må han indrømme at det har han slet ikke lagt mærke til.

Da onkel Gamstrup kommer hjem og hører hvordan Sophie har opført sig, får hun skæld-ud. Som hævn udvikler Gamstrup nu den plan, at Hammer skal smage sin egen medicin; når den unge mand kommer hjem skal Sophie derfor modtage ham med lutter ”nej”er. Fra det tilstødende værelse vil Gamstrup og Link nyde hans nederlag.

Nu udspiller der sig en ny nej-scene, men med en lidt uventet udgang, for Hammer formulerer tilfældigvis alle sine spørgsmål negativt og en dobbelt negation ophæver som bekendt sig selv; ”Vil de aldrig ophøre at elske mig?”, spørger Hammer. ”Nej” svarer Sophie.

I vaudevillen *Nei* som i den lille digt-cyclus *De nygifte* drejer det sig om ung kærlighed. Men hvor *Nei* med kåd-hed skildrer frieriet, er tonen i *De nygifte* alvorfuld. Vilhelm og Marie, der lige er blevet gift, er stævnet ud på deres første rejse, da de overraskes af et frygteligt uvejr. For at komme i ly for elementernes rasen søger de natteherberg i et hus i skoven, hvor de modtages på det mest gæstfri af konen Gertrud. Mens deres søde værtinde tilbereder et måltid, installerer Vilhelm og Marie sig i det gæsteværelse, der skal danne ramme om brudenatten. Under aftensmaden viser det sig at Gertrud har en søn ved navn Fredrik, der er så studs og tavs at man nok aner at noget stikker under. Det kommer da også snart for en dag, at Fredrik i virkeligheden er et hittebarn der en dag blev listet ind i hendes hjem under uforklarlige omstændigheder. Da Vilhelm siger, at de vil drage videre på deres bryllupsrejse næste morgen, tager Fredrik for første gang bladet fra munden og beder dem blive, så han kan vise dem egnen og lære Vilhelm at gå på jagt. De kommende dage erstattes hvedebrødsdagenses sødme med uhygge, som Fredriks besættelse af Marie tager overhånd. To mænd og én kvinde er lige pludselig en mand for meget.

-kmb

“JA” OG “NEJ”

- NÅR KUNST BLIVER TIL KASSETÆNKNING

IDEEN MED AT lave opfølgere på en succes er ikke opfundet af den amerikanske filmindustri, selv om det nok er dér den dyrkes flittigst. Allerede på Heibergs tid, altså i begyndelsen af 1800-tallet, var man klar over at dét der måske nok begyndte som en god kunstnerisk idé kunne have et kommercielt efterliv. Den store succes Heiberg oplevede med sin vaudeville *Nei* ansporede ham til – 3 år senere – at skrive en fortsættelse. Den kom sjovt nok til at hedde *Ja* og den handler om, hvordan det siden gik med den uheldige Klokker Link fra den jyske provinsby Grenå, efter at han fik sine mange gange gentagne ”nej” af Sophie i København.

Nå, men ingenting er tilsyneladende så skidt, at det ikke er godt for noget i Heibergs verden. For allerede på

færgeturen hjem sker der det, at han passerer en større flok kvinder, der med det samme begynder at hviske, at han vist er den berømte Klokker Link. Link tror naturligvis, at det er rygtet om hans ypperlige klokkespil, der er løbet i forvejen, men det er det ikke. Damerne har alle sammen hørt om hans kurv og nu begynder de at mobbe ham med at svare ”nej” til alt, hvad han spørger om. Men så blæser det op til storm og så bliver de straffet efter fortjeneste med en ordentlig gang søsyge. Samtidig er der en af kvinderne der skiller sig ud fra flokken af drillesyge damer og det er alle tiders søde møllerdatter fra Hobro. Hun er lutter Ja’er og inden de har nået Kalundborg er de forlovede.

-kmb

HVAD BETYDER GULDALDER?

MAN BRUGER BEGREBET ”guldalder” om et lands højest vurderede tidsalder i kunstnerisk henseende. Hvert land har med andre ord sin guldalder med sin kunstneriske og nationale opblomstring. I Danmark bruger man betegnelsen for digtningen og kunsten i første trediedel af 1800-tallet. For litteraturen vil det sige romantikkens tid fra Adam Oehlenschläger til og med J.L. Heiberg. Blandt de vigtigste forfattere kan desuden nævnes: N.F.S. Grundtvig, B.S. Ingemann, St.St. Blicher og frem for alt H.C. Andersen. Den danske guldalders frontfigurer var i øvrigt filosofen Søren Kierkegaard, fysikeren og filosofen H.C. Ørsted, komponisten Weyse, billedhuggeren Bertel Thorvaldsen og maleren C.W. Eckersberg.

Tematisk beskæftiger guldalderkunsten sig med menneskelivet, både tilværelsen i den nære dagligdag og i forhold til naturen. Nogle af de foretrukne motiver i periodens billedkunst er således familien portrætteret i den hjemlige stue og den danske natur. Fælles for skildringen af det små såvel som det store er, at det gengives i et harmoniserende og idealiserende lys. Idealet er den enkeltes følelse af sammenhæng og harmoni i forhold til historien såvel som sig selv. Frem for alt skulle hverdagen være harmonisk. Derfor de mange hverdagsbilleder, hvor familier med børn lever i overensstem-

melse med tidens moralbegreber. I guldalderen fik børnene en stor plads, ja selve barndommen blev et nyt poetisk motiv for malerne såvel som eventyrforfatteren H.C. Andersen.

Naturen, idyllen, det enkle, det dagligdags bliver hyldet af malere og digtere. Og netop naturens søn får den smukkeste hyldelse i Adam Oehlenschlägers skuespil *Aladdin* fra 1805, hvor den unge hovedperson må gå så meget ondt igennem, før han ved lampens hjælp får sin elskede Gulnare. Men for sin uskyld og sin oprindelighed og for sin ihærdige kamp mod alt det onde, belønnes han med at få alle appelsinerne ned i sin turban. Midt i det eksotiske drømmespil, hvor Aladdin og Gulnare til sidst forenes, bliver Oehlenschläger alligevel ved jorden; sultanen løber rundt i slåbrok og en anden taler bred københavnerdialekt. Midt i alt det fantastiske har vi med andre ord det hverdagsagtige og det er et meget typisk guldaldertræk; at man fortæller om de store ting gennem det små. At den store verden hele tiden betragtes gennem det hjemlige perspektiv.

KILDE: BENTE SCAVENIUS ”GULDALDERSCENEN – ET VINDUE MOD VIRKELIGHEDEN” I ”GULDALDERHISTORIER”, GYLDENDAL 1994

JOHANNE LUISE HEIBERG

J.L.HEIBERG OG HANS DRAMATISKE MODEARTIKEL: VAUDEVILLEN

JOHAN LUDVIG HEIBERG er født i 1791, som eneste barn af forfatterparret Thomasine Heiberg (senere Gyllembourg) og P.A. Heiberg. Da Johan Ludvig endnu kun er 9 år gammel bliver hans far landsforvist af kongen for sine revolutionære skrifter, i hvilke han stik imod enevældens principper kræver frihed for den enkelte borger. Hans noget yngre kone, Thomasine, forelsker sig i en svensk adelsmand og bliver året efter P.A. Heibergs landsforvisning skilt for at indgå et nyt ægteskab. Under de noget omskiftelige forhold i hjemmet bliver Johan Ludvig opdraget hos familie og venner, deriblandt Rahbeks i Bakkehuset. Efter færdiggørelsen af sin doktordisputats - om den spanske digter Calderon - rejser Johan Ludvig til Paris for et længere studieophold under hvilket han bor hos sin landsforviste far. Efter 3 år i Paris arbejder han et par år som lektor i dansk ved universitetet i Kiel, inden han endelig vender tilbage til Danmark i 1825. Her lever Heiberg som forfatter og kritiker og fra 1828 som dramatiker og oversætter ved Det Kgl. Teater. I 1831 gifter han sig med den 21 år yngre skuespillerinde Johanne Luise Pätges (senere Heiberg). Op igennem 1830'erne vokser Heibergs magt i dansk kulturliv, som tidens absolut førende kritiker og censor ved Det Kgl. Teater – kulminerende med hans chefperiode for nationalscenen i 1849-56.

Sin tids kunstneriske højesteret.

Heiberg har haft betydning for dansk litteratur i to egenskaber: Som dramatiker, hvor han lancerer vaudevillen, og som kritiker, hvor han med sin genrelære, der er

inspireret af den tyske filosof Hegel, i virkeligheden grundlægger dansk litteraturvidenskab. Det er imidlertid i lige så høj grad i kraft af sin åndspersonlighed, at Heiberg får så stor betydning for sin samtid; som smagsdommer, som teatermand og gennem sit ægteskab med nationalscenens primadonna, Johanne Luise Heiberg. Heiberg'ernes hjem, mødestedet for tidens kulturelite, bliver indbegrebet af guldalderens højere københavnske dannelse.

Som periodens førende smagsdommer havde Heiberg ikke bare magten til at afgøre hvad der var god kunst, han havde også magten til at miskreditere og udelukke hvad der for eftertiden må stå som både større og mere begavede kunstneriske projekter end hans eget. Det kan således være vanskeligt at forlige sig med den tanke, at H.C. Andersen måtte sende sine skuespil til Det Kgl. Teater under pseudonym, fordi han var klar over at hans tekster ville blive afvist i døren, hvis hans navn stod på titelbladet. Og at Søren Kierkegaard længtes efter Heibergs anerkendelse, men fik det modsatte i Heibergs vittigt uforkammede kritik. I anmeldelsen af Kierkegaards *Enten - Eller* ironiserer han således over værkets volumen og kalder det "et Monstrum af en Bog", der allerede imponerer sådan ved sin masse, at han foreslår Kierkegaard at fremvise det for penge. "Man tænker: Har jeg Tid til at læse en sådan Bog, og hvad Garantie har jeg for, at Opofrelsen vil blive lønnet? Man føler sig underligt greben af selve Titelen, idet man applicerer den paa sit eget Forhold til Bogen, og spørger sig selv: Skal jeg enten læse den, eller lade det være?"

Inspirationen fra udlandet.

Mens Kierkegaard og Andersen bliver holdt udenfor, holder Heiberg salon og skaber gradvist et forum for sin dramatiske nyskabelse vaudevillen. Inspirationen har han hentet i udlandet. Frem for alt fra Paris, hvor han under opholdet hos sin far stifter bekendtskab med de såkaldte "secondteatre"; dvs. de sekundære teatre der ikke har licens til at opføre seriøs taledramatik og derfor udvikler nye og mere letbenede udtryksformer. Men også den tyske "Liederposse", det farceagtige syngespil, inspirerer den unge internationalt velorienterede Heiberg, da han beslutter sig for at domesticere genren og gøre den dansk. I første omgang tumler han med planer om at skabe et secondteater i København specielt dedikeret til genren. En idé der imidlertid aldrig lader sig realisere, fordi Det Kgl. Teater har monopol på at spille teater i enevældens Danmark. Hvis Heiberg vil igennem med sin vaudeville er han henvist til nationalscenen.

På Det Kgl. Teater ser direktionen ikke med milde øjne på vaudevillen, som de afviser med den begrundelse at den – som genre betragtet – ligger under teatrets niveau. Da teatret samtidig er ude i en kunstnerisk krise der er direkte aflæselig i vigende publikumstilstrømning, bliver det økonomidirektøren der får det sidste ord. Under henvisning til indtægterne ser han, økonomidirektøren, sig forpligtet til at fremme opførelsen af sådanne stykker, som kan forventes at give bedst hus - når der i øvrigt ikke er noget i deres indhold der strider imod den ærefrygt som skyldes Gud, Konge, lovene, sømmeligheden og den gode smag.

Vaudevillen som økonomisk redningsforsøg.

I 1825 beslutter man sig for at tage chancen og repertoiresætte hans vaudeville *Kong Salomon og Jørgen Hattemager* – en harmløs satire over temaet kongeforandag, hvis handling udspilles omkring forvekslingen af en fattig jøde og hans rige navnefælle. Som alle de senere vaudeviller rummer denne første imidlertid tillige en kærlighedshistorie. I centrum af stykket står den unge Eduard der på sin vej sydoover er strandet i Korsør,

hvor han har forelsket sig i den lokale hattemagers skønne datter. For at få et glimt af den udkårne lægger han dagligt vejen forbi butikken og hver gang føler han sig nødsaget til at købe en hat. Snart er Eduard den ulykkelige indehaver af et ordenligt hattelager – 13 hatte og 7 huer for at være helt præcis - uden egentlig at have fået pigen i tale. I resignation beslutter han sig til at fortsætte sin rejse til Hamborg, men da han har brugt alle pengene, bliver Eduard nødt til at blive i Korsør og vente på onkelens kapitaltilførsel. De indledende forviklinger med den forelskede student med de mange hatte bliver nu trumfet af forviklingshistorien med den fattige jøde.

Økonomidirektørens forventninger til hvad vaudevillen kan gøre for den slunkne teaterkasse bliver ikke skuffet, og allerede et par måneder efter premieren på *Kong Salomon og Jørgen Hattemager* er Heiberg klar med sin næste vaudeville – *Den otte og tyvende januar*, der er en tynd variation over temaet hurra skrevet i anledning af kongens fødselsdag. Også denne gang er konflikten konstrueret over det uopslidelige tema om den unge, ubemidlede kærlighed der støder på modstand i skikkelse af en materielt orienteret voksenverden. I *Aprilsnarrene eller Intrigen i skolen*, der bliver til i umiddelbar forlængelse af de to foregående, lader Heiberg den unge kærlighed udspille sig på "Fru Bittermandels pige-institut", som han bruger som baggrund for en satire over et emne der var til debat i tiden: opdragelsesmetoderne på de københavnske skoler.

Ud med det fremmede, ind med det lokale.

Med vaudevillerne hengiver publikum sig til det nære, trygge og frem for alt: det umiddelbart identificerbare. Romantikens fjerne historiske perioder og ustedfæstbare, eksotiske miljøer erstattes med det lokale, det udsvævende med det håndgribelige. Vaudevillerne udspiller sig her og nu, på konkrete og velkendte steder i og omkring København "i Rosenborg Have", "ved Kilden i Jægersborg Dyrehave" eller "udenfor det nordlige Skovløberhus ved Charlottenlund". Også figurgalleriet lader sig uden videre identificere, uanset om der

er tale om ganske almindelige københavnere, som tilskuerne kan genkende sig selv i, eller han lader nogle af byens mere fremtrædende personer være genstand for satire, hvilket giver stykkerne karakter af nøglehistorier. Ikke mindst vaudevillernes musikalske udtryk er på forhånd kendt af publikum, for så vidt som de indlagte sange er skrevet til tidens populære melodier – af Strauss, Mozart og Bellmann – og den nyskrevne tekst ofte spiller på tilskuernes forhåndskendskab til de oprindelige ord.

Den umiddelbare genkendelighed, det for sin samtid uvante dagligdags, får på een og samme gang publikum til at elske vaudevillerne og store dele af det hjemlige litterære establishment til at forholde sig kritisk til dem og afvise dem som en for nationalscenen uværdig genre. Kritikken bliver ikke mindre da Heiberg i 1826 skriver vaudevillen *Recensenten og dyret* i hvilken han leverer et skarpt angreb på de uansvarlige kritikere og pressefolk, der uden nogen rimelig forudsætning giver sig af med at bedømme kunst. Stykket er befolket af mennesker der intellektuelt bevæger sig på samme niveau og udtaler sig om ting, de ikke har forstand på og formodentlig ikke engang har læst eller set. Efter den forventelige, ublide modtagelse af *Recensenten og dyret* lykkes det Heiberg at overtale Det Kgl. Teaters ledelse til at holde hans vaudeviller ude af repertoire i tre måneder, mens han skriver en poetik for sin dramaform "Om vaudevillen som dramatisk digtart og dens betydning på den danske skueplads".

Heibergs manifest.

Udgangspunktet for dette omfattende forsvarsskrift er en genreteoretisk redegørelse til forklaring af denne særlige dramaform. Under indflydelse af den tyske filosof Hegel, hvis skrifter har haft afgørende betydning for Heiberg, gør han sig til talsmand for hvordan de enkelte genrebegreber udvikler sig i kraft af en indre dynamik gennem tredelte forløb til stadig højere og mere komplekse former; tese – antitese – syntese. I hver triade af genrer repræsenterer det første led en umiddelbar

form, det andet led dennes reflekterende modsætning, mens det tredje led, syntesen, forener de foregående ved at optage dem i sig, hvorved modsætningen mellem dem ophæves på et højere niveau.

Heibergs mission med sit kampskrift for vaudevillen er frem for alt at forklare vaudevillens funktion som overgangsled til en national lystspildigtning, der – som Heiberg i hårdtslående vendinger formulerer det – kan gøre en ende på "det jammerlige fremmedherredømme" hvorunder Det Kgl. Teater alt for længe har vundet sig. Publikum har med vaudevillen fået fornyet interesse for det lokal-komiske, hævder Heiberg, "og derved er vejen banet for en ny nationalkomedie. Hvis vi derfor skulle få et nyt lokalt lystspil, så tilskriver jeg mig en ikke ringe del af æren derfor og finder at jeg har gjort smagen en tjeneste, som alle smags-prædikanters hanegal ikke er i stand til at opveje."

Succesen fortsætter.

Heibergs plan virker! Efter den lange faste går publikum såvel som kritikerne med glubende appetit på vaudevillerne, som de efter endt læsning af hans manifest nu ser med korrigeret blik. Selv det udskældte værk *Recensenten og dyret* får nu, omend i en let ændret og forkortet version, succes og året efter udkommer stykket, ligesom de øvrige vaudeviller, i bogform. Ideen til at neutralisere kritikken ved at redegøre for den overordnede plan hævdede Heiberg at have fået fra Holberg, der efter en hårdhændet modtagelse af et af sine skuespil vendte stemningen til unisont bifald ved at udstyre det med en forklarende prolog.

Vejen er nu banet og op igennem 1830'erne fortsætter Heiberg sin produktion af vaudeviller. Det bliver til en lang række små syngespil, der udover at fortælle en kærlighedshistorie bedriver social satire over det københavnske bedsteborgerskab og livet inden for voldene i et København der vel at mærke ikke er større end Æbeltoft er nu. Synsfeltet er det snævre, lokale, og motiverne henter Heiberg i sine umiddelbare omgivelser. I *De uadskillelige* er det periodens lange forlo-

velser der må stå for skud. (Oehlenschläger var f.eks. forlovet med sin Christiane i 10 år og giftede sig til sidst med hende, fordi han simpelthen ikke kunne være andet bekendt). Og Heiberg får megen morskab ud af at fremstille møderne mellem materialhandlerens Amalie og hendes forlovede gennem 12 år Hr. Klister – volontør i toldkammeret. Det uendelige forspil har unægtelig virket noget sløvende på parterne og de er nu nået til en fase i deres forhold, hvor de har svært ved at holde sig vågne i hinandens selskab.

Intet er for småt til at blive taget under kærlig behandling i vaudevillen. I den hyppigst opførte af Heibergs vaudeviller – *Nei* – er det den unge piges evne til at vende og dreje det lille ord ”nej”, også så det betyder ”ja”, der er stykkets røde tråd. I modsætning til de øvrige vaudeviller er virtousnummeret *Nei*, Heibergs hyppigst opførte vaudeville, ikke bærer af et af tidens debattemner. Det gennemspiller i nærmest skematisk form det hårdt prøvede generationstema om det kvikke, unge par der stilles hindringer i vejen af en forstenet voksenverden. I sin rene form – rensat for tematikker – fremstår det mest af alt som et yndigt genrebillede fra Frederik VI's København; det hylder snusfornuften og peger på hverdagens små og ofte latterlige detaljer som bærere af tilværelsens egentlige betydning. Som en reaktion på romantikkens vidtløftige og højspændte tankeflugt, der herhjemme fortrinsvis bliver repræsenteret af Adam Oehlenschläger, genindsætter Heiberg med sin poetiske realisme en langt mere jordnær dagsorden på teatret.

Scenen som sted for social satire.

I teaterhistorisk lys kan man sige at Heiberg – om end i en noget anden toneart - fortsætter hvor Holberg slap. Ligesom sin berømte kollega, omkring 100 år tidligere, definerer han med sine vaudeviller teatret som et sted for social satire, scenen som en plads hvor man gør grin med, peger fingre af og morer sig over fænomener i sin samtid; ”Jeg haver ingen Forsøg gjort på Tragedier” skriver Holberg allerede ”jeg haver ei heller Inclination dertil: Thi jeg væmmes ved alt det som er affecteret, og ligesom sat paa Stylter.”

Det ville ikke være at yde teoretikeren, litteraturkritikeren, digteren Heiberg ret, at reducere ham til vaudevilleforfatter, til trods for at det – den i særklasse kitschede *Elverhøi* fraegnet – er med opfindelsen af denne genre han har skrevet sig ind i dansk teaterhistorie. Og selv om nogle af hans digte ud fra en litterær betragtning overgår vaudevillerne, så er det med de sidstnævnte, han får et efterliv i så forskellige udtryk som revyen og Morten Korch-filmene.

NÆSTE PREMIERE ■

Rasteplads

Claudia og Isolde, to midaldrende husmødre, har gennem en kontaktannonce truffet en sexaftale med et par mænd på rastepladsen Tvillingehøje. Overenskomsten er, at de skal møde deres to kærlighedstjenere på toilettet, hvor disse vil optræde iført dyre-kostumer i form af en elg og en bjørn. Isolde og Claudia ankommer i selskab med deres mænd, som de kun med nød og næppe har kunnet få til at stoppe ved netop denne rasteplads. Mens Herbert og Kurt forholder sig helt uforstående overfor, hvad de skal på dette ucharmerende sted, er Isolde og Claudia bristefærdige af forventning om al den gode sex, de lige straks skal have. De skal ikke blot møde to veludrustede og brunstige dyr, de skal frem for alt møde dyret i sig selv.

Med sin aldrig svigtende sans for provokationer indtager forfatteren Elfriede Jelinek rollen som sit hjemland Østrigs enfant terrible. Nu præsenterer vi hende for første gang for et dansk publikum med satyrspillet *Rasteplads*, skrevet over Mozarts opera *Così fan tutte*.

AKTUEL BALLETT ■

Balletaften: Balanchine og Martins

Lederen af New York City Ballet, Peter Martins, har skabt et værk specielt til Den Kongelige Ballet. *Octet* er en abstrakt ballet for 10 dansere til Mendelssohns oktet for strygere.

Peter Martins blev George Balanchines kunstneriske arvtager af New York City Ballet, og denne balletaften er programsat for at markere den amerikanske balletscenes indflydelsesrige udvikling, samt det særlige forhold mellem Den Kongelige Ballet og New York City Ballet. George Balanchine var en af det 20. århundredes største internationale kunstnere, og hans balletter har altid haft en særlig plads i Den Kongelige Ballets repertoire. I 2004 fylder han 100 år, og det markeres med to af hans bedste værker: *Serenade* og *Tjajkovskijs 2. Klaverkoncert* som opføres sammen med Peter Martins nye ballet *Octet*.

Forslag til studietur

Museet Den Hirschsprungske Samling, der ligger i Østre Anlæg lige bag Statens Museum for Kunst, har en fin samling af dansk guldalderkunst. Det er et lille, smukt og meget overskueligt museum, der er et besøg værd.

Museet arrangerer omvisninger og der er gratis entré om onsdagen.

For yderligere information se museets hjemmeside: www.hirschsprung.dk

RASTEPLADS AF ELFRIEDE JELINEK

Rasteplads

Lille Turbinehal 18 marts - 30 april 2004

BALANCHINE OG MARTINS BALLETAFTEN

Balanchine og Martins

Gamle Scene 18 | 21 februar 11 | 13 marts 2004

STUDIEBILLETTER ■

Studiebilletter kan bestilles
man-fre kl. 10-16 på 33 69 69 92.

Ved bestilling af min. 10 studiebilletter
er prisen 50 kr. pr. stk.

WWW.KGL-TEATER.DK ■